

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 404/2565

พนักงานอัยการจังหวัดสวรรณโลกโจทก์ นางสาว ส.โจทก์ร่วม นาย ฉ. กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 654, พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3, ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.วิ.อ. มาตรา 2, ป.อ. มาตรา 356, ป.วิ.อ. มาตรา 121, ป.วิ.อ. มาตรา 195, ป.อ. มาตรา 83, ป.อ. มาตรา 352, ป.อ. มาตรา 353, ป.อ. มาตรา 78

ย่อ / หลักกฎหมาย

กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. มีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกออมเงินแล้วนำเงินฝากของสมาชิกไปให้สมาชิกกู้ยืม โดยคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน แล้วนำดอกเบี้ยมาจ่ายเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิก ดอกเบี้ยดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 24 บาท ต่อปี เกินกว่าร้อยละ 15 บาท ต่อปี ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 และ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 ในขณะนั้น และ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ที่ใช้บังคับภายหลัง ดังนี้ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. จึงต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย และขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 สมาชิกทุกรายที่เข้าร่วมฝากเงินและกู้ยืมรวมทั้งชำระดอกเบี้ยในอัตราดังกล่าว หรือเมื่อผิดนัด ยินยอมให้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยการนำต้นเงินและดอกเบี้ยค้างชำระที่ฝ่าฝืนกฎหมายรวมเข้ากันแล้วคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือน ต่อไปซึ่งเกินกว่าระเบียบข้อบังคับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. (ฉบับปรับปรุง 2549) ข้อ 23 รวมถึงการส่งมอบเงินฝาก รับเงินกู้ยืม เงินกำไรหรือปันผล ดอกเบี้ยของสมาชิกในทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว เป็นการร่วมกันกระทำการอันต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย ทั้งขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนซ้ำซ้อน โจทก์ร่วมและผู้เสียหายซึ่งเป็นสมาชิกจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) ไม่มีสิทธิร้องทุกข์ในความผิดฐานร่วมกันยักยอกทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวอันยอมความกันได้ตาม ป.อ. มาตรา 356 พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 วรรคสอง และพนักงานอัยการโจทก์ยอมไม่มีอำนาจฟ้อง ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 215 และมาตรา 225 ซึ่งศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสิบสี่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 352, 353 และให้ร่วมกันชดใช้เงิน 15,064,946.91 บาท แก่สมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ผู้เสียหายจำเลยทั้งสิบสี่ให้การปฏิเสธ ระหว่างพิจารณา จำเลยที่ 7 ถึงแก่ความตาย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ 7 ออกจากสารบบความ และนางสาวแสงรุ่ง สมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นอนุญาต ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ โดยอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีศาลสูงภาค 6 ซึ่งได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดรับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษากลับว่า จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 353 (เดิม) ประกอบมาตรา 83 จำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 3 ปี จำคุกจำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 มีกำหนดคนละ 2 ปี

ทางนำสืบของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 เป็นการให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ เห็นสมควรลดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ให้คนละหนึ่งในสาม คงจำคุกจำเลยที่ 1 มีกำหนด 2 ปี จำคุกจำเลยที่ 2 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 มีกำหนดคนละ 1 ปี 4 เดือน ให้ยกคำขอที่ให้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ร่วมกันขอใช้เงิน 15,064,946.91 บาท แก่สมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ผู้เสียหาย จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความว่า เมื่อปี 2544 พระครู ส. เจ้าอาวาส ได้จัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ให้แก่ชุมชนให้มีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มและส่งเสริมสวัสดิการให้แก่สมาชิก โดยให้สมาชิกออมเงินแล้วนำเงินฝากของสมาชิกไปให้สมาชิกกู้ยืมร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน แล้วนำดอกเบี้ยที่สมาชิกกู้ยืมมาจ่ายเป็นเงินปันผลและสวัสดิการให้แก่สมาชิก กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. เปิดทำการในวันเสาร์แรกของเดือนตามระเบียบข้อบังคับกลุ่มสัจจะ ว. (ฉบับปรับปรุง 2549) ขณะเกิดเหตุมีจำเลยที่ 1 เป็นประธานกรรมการ จำเลยที่ 6 เป็นรองประธานกรรมการ จำเลยที่ 2 เป็นเลขานุการ จำเลยที่ 3 เป็นประชาสัมพันธ์ จำเลยที่ 4 และที่ 10 เป็นฝ่ายสินเชื่อ จำเลยที่ 5 ที่ 8 ที่ 9 ที่ 11 ถึงที่ 13 เป็นฝ่ายการเงิน จำเลยที่ 7 เป็นเหรัญญิก และจำเลยที่ 14 เป็นฝ่ายบัญชี ปัจจุบันมีสมาชิก 1,897 คน เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2557 นายสมิง ในฐานะส่วนตัวและผู้รับมอบอำนาจจากสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ผู้เสียหายรวม 322 คน ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสิบสี่ในข้อหาร่วมกันยักยอกทรัพย์ เนื่องจากนายสมิงกับพวกลาออกจากสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. แต่ไม่ได้รับเงินฝากคืนจากจำเลยทั้งสิบสี่ พนักงานสอบสวนจัดทำบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไว้มีสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์ผู้เสียหายที่ลาออกปี 2555 จำนวน 77 คน รวมเป็นเงิน 656,570 บาท สมาชิกที่ลาออกปี 2556 จำนวน 147 คน รวมเป็นเงิน 1,589,800 บาท และสมาชิกที่ลาออกปี 2557 จำนวน 245 คน รวมเป็นเงิน 3,635,470 บาท รวมทั้งหมด 469 คน เป็นเงิน 5,881,840 บาท แจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยทั้งสิบสี่ว่าเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่น กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น จำเลยทั้งสิบสี่ให้การปฏิเสธ ก่อนคดีนี้โจทก์ร่วมกับพวกรวม 434 คน เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสิบสี่และนางมัลลิกา เป็นจำเลยให้ร่วมกันชำระเงินฝากคืนพร้อมดอกเบี้ยต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง แต่ไม่ตัดสิทธิโจทก์ทั้งสิ้อย่างสามสิบสี่ และจำเลยทั้งสิบสี่หาไปว่ากล่าวกันต่อไปตามสิทธิหลังจากได้มีการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนแล้วตามคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 135/2559 ต่อมาโจทก์ร่วมกับพวกรวม 6 คน เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสิบสี่และนางมัลลิกา เป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้น ขอให้ศาลพิพากษาให้เลิกห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน (กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว.) และแต่งตั้งโจทก์ทั้งหกเป็นผู้ชำระบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวกับให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเพิ่มเติมได้ โจทก์ทั้งหกและจำเลยทั้งสิบสี่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันตกลงเลิกกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าว โดยตั้งโจทก์ที่ 1 (โจทก์ร่วมคดีนี้) นางสาวทิพวิมล นายมานพ นางสาวกมลพร นายสันติ นายธงชัย (จำเลยที่ 5 คดีนี้) นางสาวสมจิตร (จำเลยที่ 4 คดีนี้) นางสาวสมัย (จำเลยที่ 12 คดีนี้) และนางสาวนันทวัน เป็นผู้ชำระบัญชีโดยให้นายสันติเป็นประธาน ศาลชั้นต้นพิพากษาตามยอมตามคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 580/2559 ของศาลชั้นต้น สำเนาคำฟ้อง สัญญาประนีประนอมยอมความและคำพิพากษามาโดย นายสันติกับพวกจัดทำรายการชำระบัญชีของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. โดยสรุปรายการชำระบัญชีจากสมาชิกที่ให้ความร่วมมือส่งมอบสมุดเงินฝากแก่ผู้ชำระบัญชี 1,050 เล่ม แยกเป็นรายปีตั้งแต่ปี 2550

ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2560 และสรุปรายงานการชำระบัญชีปรับปรุงถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2561 ปรากฏว่ากลุ่มออมทรัพย์ ว. ผู้เสียหายมีรายรับ 12,870,956.90 บาท เมื่อหักหนี้ค้างชำระ 4,600,291 บาท คงเหลือรายรับ 8,270,665.90 บาท ส่วนรายจ่ายจะนำดอกเบี้ยรับคงเหลือ 9,154,279 บาท หักด้วยเงินปันผล 1,516,341 บาท เหลือหุ้น 89,088.99 บาท สวัสดิการ 585,349 บาท และค่าตอบแทน 169,219 บาท คงเหลือเป็นดอกเบี้ยรับ 6,794,281.01 บาท เมื่อนำรายรับ คงเหลือและดอกเบี้ยรับคงเหลือมารวมกันแล้วเป็นเงิน 15,064,946.91 บาท จากการตรวจสอบ บัญชีเงินฝากของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าว ปรากฏว่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 มีเงินอยู่ใน บัญชี 26,879.41 บาท พิจารณาแล้ว คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ว่า จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ร่วมกันกระทำความผิดฐานยกยอกตามฟ้อง หรือไม่ เห็นว่า โจทก์บรรยายฟ้องยืนยันว่า พระครู ส. เจ้าอาวาส ได้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ขึ้น เมื่อปี 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกออมเงินโดยรับฝากเงินจากสมาชิก และนำเงินฝาก ของสมาชิกให้สมาชิกกู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน และนำดอกเบี้ยมาจ่ายเป็น สวัสดิการให้แก่สมาชิกโดยมีจำเลยทั้งสิบสี่เป็นคณะกรรมการดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับกลุ่ม สัจจะ ว. (ฉบับปรับปรุง 2549) ข้อ 22 อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 24 บาท ต่อปี เกินกว่า ร้อยละ 15 บาท ต่อปี ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 และ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 ในขณะนั้น และพระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ที่ใช้บังคับภายหลัง ซึ่งเป็นความผิดทางอาญามีโทษทั้ง จำคุกและปรับ เยี่ยงนี้ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. จึงต้องห้ามขัดแย้ง โดยกฎหมาย และเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 สมาชิกทุกรายที่เข้าร่วมฝากเงินและกู้ยืม รวมทั้งชำระดอกเบี้ยในอัตราดังกล่าว หรือเมื่อผิดนัดไม่สามารถชำระหนี้ได้ ยินยอมให้กลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์ ว. ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยการนำต้นเงินและดอกเบี้ยค้างชำระที่ฝ่าฝืนกฎหมายรวม เข้ากันแล้วคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือน ต่อไปซึ่งเกินกว่าระเบียบข้อบังคับกลุ่มสัจจะ ว. (ฉบับปรับปรุง 2549) ข้อ 23 รวมถึงการส่งมอบเงินฝาก รับเงินกู้ยืม เงินกำไรหรือปันผล ดอกเบี้ย ของสมาชิกในทุกขั้นตอนทุกส่วนในการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นการร่วมกัน กระทำการอันต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย ทั้งขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ ประชาชนเข้าข้อ เป็นผลสืบเนื่องเพราะเหตุที่วัตถุประสงค์ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. เป็นไป โดยมีขอบด้วยกฎหมายดังกล่าว นายสมิง สมาชิกในฐานะส่วนตัวและสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. รวม 322 คน รวมถึงโจทก์ร่วม ผู้มอบอำนาจ จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ไม่มีสิทธิแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสิบสี่ฐานร่วมกันยกยอกทรัพย์ดังกล่าวซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวอัน ยอมความกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 356 พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง และพนักงานอัยการโจทก์ ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 215 และมาตรา 225 ซึ่งศาลฎีกา มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้แม้จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 จะมีได้ฎีกา เมื่อการกระทำของ จำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ตามที่โจทก์บรรยายฟ้องไม่อาจลงโทษในความผิดฐานร่วมกัน ยกยอกได้ กรณีไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ข้ออื่นอีกต่อไป ส่วนการที่

จำเลยทั้งสิบสี่ตั้งใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. หรือบริหารงานด้วยนโยบายที่ผิดพลาดบกพร่อง หรือกระทำโดยประมาทก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ว. ทั้ง 1,897 คน อย่างไร เป็นเรื่องที่สมาชิกแต่ละคนหรือหลายคนรวมกันว่ากล่าวเอาความแก่จำเลยทั้งสิบสี่ทางแพ่งต่างหากจากคดีนี้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 มานั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และที่ 8 ถึงที่ 14 ฟังขึ้น พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์

องค์คณะ

วิฑูรย์ คล่องมีคุณ · ธนิต รัตนผล · ปุณณะ จงนิมิตรสถาพร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/404/2565>